

Biologisch-dynamische imkerdag

'BD-imkeren begint waar Groenveld eindigt.'

Biologisch Dynamisch. Voor niet ingewijden klinkt het wellicht nog altijd een beetje magisch. In de imkerij is er een groeiende groep bijenhouders die zich laat inspireren door de gedachten achter het 'biologisch dynamische'. Naar aanleiding van de aanstaande BD-imkerdag een gesprek met Jan Saal, lid van de werkgroep BD-imkers. Een gesprek overigens zonder de illusie vooraf, dat aan het eind ervan alles betreffende het BD-imkeren duidelijk zal zijn. 'Daar zou ik minstens een hele middag voor nodig hebben,' merkt Jan Saal op. 'Aan de twee pagina's die ik hierover mag volschrijven zou ik ook niet genoeg hebben, denk ik,' bevestigt ik onze gedeelde beperking in deze. Niettemin een poging.

De BD-Imkerdag 1995

Voor de derde achtereenvolgend maal zal dit jaar, op zaterdag 18 februari, de BD-imkerdag plaatsvinden. Deze wordt telkens voorbereid door de werkgroep van imkers die zich bezig houdt met het imkeren volgens de biologisch dynamische richtlijnen. 'Ik denk dat het de twaalfde keer is dat er zo'n dag wordt georganiseerd. De laatste drie jaar zit daar weer een vaste regelmaat in. Daarvoor gebeurde dat wat onregelmatiger.' Op het programma van 18 februari staan voor de ochtenden twee lezingen als inleiding op het thema: 'Zintuigen van mens en bij.' De sprekers zijn Harco Alkema, antroposofisch-arts en Albert Muller, leraar. Beiden bovendien BD-imker. Na de lunch zullen er verschillende gespreksgroepen worden gevormd. Hier worden naast het thema van de dag diverse onderwerpen behandeld. Op de BD-Imkerdag is iedereen welkom. Jan Saal: 'Er komen elk jaar zeker ook mensen die zelf het BD-imkeren niet aanhangen. Ik denk wel dat zij in deze materie zijn geïnteresseerd. Dat moet misschien ook wel. Wie er niets van weet zal mogelijk voor hem vreemde zaken tegen komen. Maar ik heb het in al die jaren nog maar één keer meegemaakt dat er iemand voortijdig is weggegaan. Die vond het kennelijk te onbegrijpelijk. Op de imkerdag van vorig jaar hadden we 150 deelnemers, zelfs uit België. Het thema wordt altijd tegen de achtergrond van de BD-principes bekeken. De relaties tussen de bijen en de mens speelt daarbij de belangrijkste rol. Wat hebben die met elkaar te maken, waar zijn er verbindingen.'

De BD-imker

Jan Saal over de plaats van de BD-imker in de imkerij: 'De werkgroep BD-imkers is geen vereniging. Het zijn individuele bijenhouders en zij zijn bij verschillende bijenorganisaties aangesloten. Ik denk dat er in totaal zo ongeveer 300 BD-imkers zijn in Nederland. Op ongeveer 60 % van de Nederlandse BD-bedrijven staan ook bijenvolken. BD-bedrijven zijn meestal gemengde bedrijven, waar landbouw en veeteelt wordt bedreven. Bijen maken een bedrijf compleet vinden BD-boeren.'

'Of wij volledig aan onze trekken komen in het geheel van de bijenhouderij? Ik denk het niet. Maar dat probleem moeten wij ook op ons eigen bordje leggen. Wij profileren ons onvoldoende. Wat onze eigen werkgroep betreft moet ik zeggen dat wij maar magertjes publiceren over het BD-imkeren. Een eigen contactblad hebben wij niet. Alleen van de lezingen op de imkerdagen worden bundels gemaakt. Maar ook het feit dat wij vaak geen helder standpunt hebben of alternatieven kunnen aandragen speelt een rol, dat we amper in de belangstelling staan.'

Het BD-imkeren

Op mijn vraag in een enkele zin het principe van BD-imkeren samen te vatten, antwoordt Jan Saal: 'Je zou kunnen zeggen dat BD-imkeren begint waar de heer Groenveld eindigt. Dan bedoel ik zoals hij de laatste tijd in Bijen heeft geschreven over veranderende inzichten in de bijenteelt.'

Jan Saal benadrukt dat het verklaren van het biologisch dynamische geen eenvoudige zaak is. 'Het is moeilijk in het kort uit te leggen wat biologisch dynamisch imkeren precies inhoudt en op welke principes het is gebaseerd. Wanneer je aan honderd BD-imkers zou vragen wat BD-imkeren is, beginnen er zeventig te stotteren. Het is ook niet onder één noemer te vangen. BD-imkeren is geen methode. Niet iedereen werkt op dezelfde wijze. Net als overal heb je ook in het BD-imkeren 'strenger' en minder 'strenger'. Het is vaak een zaak van gevoel hoe men met de bijen wil omgaan en welke plaats in het grote geheel men de bijen toe dicht.'

'BD-imkers zien het bijenvolk als een individu, een andere benadering dan in de imkerij algemeen aanvaard is. Dit heeft wat betreft de omgang met bijen

veel consequenties. In feite werk je vanuit zo'n visie met nog meer aandacht voor de bijen. Elke inspectie, iedere ingreep in het bijenvolk wordt als een operatie beschouwd. Dus dat doe je dan ook zo weinig mogelijk. In zijn algemeenheid moet je constateren dat er met de bijen veel te veel wordt gerommeld. Wij doen bijvoorbeeld ook niet aan koninginneteelt. Er wordt wel geselecteerd. Daarbij gaan we uit van vooral zichtbare grootheden. De sterkte van volken, bijvoorbeeld. Weinig BD-bijenhouders imkeren echt alleen om de honing. Het gaat ons meer om wat de bijen voor de mens en de aarde betekenen.'

'Wat betreft de laatste publicaties van de heer Groenveld is het aardig te lezen dat hij, na een leven lang met bijen te zijn omgegaan en bijen te hebben bestudeerd uit zich zelf op vergelijkbare ideeën uitkomt, zoals wij die al heel lang aanhangen. De gedachte om het bijenvolk als een individu te beschouwen is niet nieuw. Rudolf Steiner, grondlegger van de antroposofie, heeft dat lang geleden reeds aangegeven. Biologisch dynamisch is gebaseerd op de antroposofie.'

'Het BD-imkeren is niet een vastgelegde methode, het gaat veel meer om de instelling van de imker zelf. Het biologisch dynamische heeft wel alles te maken met de antroposofie. Aanhangers hiervan zijn altijd geïnteresseerd in BD. De antroposofie is niets meer dan een wetenschap van de mens. Er bestaat geen antroposofische levensstijl. Wij gaan ervan uit dat de mens bestaat uit een geestelijk en een fysiek wezen. Het meest wezenlijke aan de mens is dat hij ook geestelijk kan zijn. Antroposofie is zeker geen geloof en er zijn ook geen antroposofische leefregels. We proberen met dit alles wetenschappelijk om te gaan.'

Bijenziekten

Wat betreft bijenziekten: 'Varroabestrijding doen BD-imkers voornamelijk met mierzuur, terwijl ook de 'Mullerval' wordt gebruikt. Chemische bestrijding is uit den boze. Er zijn ook mensen die helemaal niet bestrijden. Zij gaan ervan uit dat de bijen een natuurlijke weerstand tegen de varroamijt moeten kunnen ontwikkelen. We mogen echter niet vergeten dat genetische veranderingen langzaam tot stand komen. Wat betreft Amerikaans vuilbroed, dat is een wat groter probleem. Omdat wij de volken minder vaak inspecteren weten we ook niet altijd precies wat er daarbinnen gebeurt. Een eventuele besmetting met AVB zal daardoor laat kunnen worden opgemerkt. Zelf denk ik dat de beste bestrijding er een is van de ontwikkeling van bijen naar weerstand tegen ziekten. Veel BD-mensen vragen zich allereerst af waarom er ziekten zijn. Eén ding staat vast voor ons. De over-

bemestig van landbouwgronden en de bestrijding van onkruiden hebben er voor gezorgd dat er op sommige plaatsen helemaal geen dracht meer is. In andere gevallen is er eenzijdig aanbod van stuifmeel ontstaan. Hierin moet je een van de oorzaken zoeken van het voorkomen van verschillende kwalen.'

Een bijzonder insect

BD-imkers beschouwen de honingbij om vele redenen als een heel speciaal insect. Niet alleen dat zij de enige is die niet alleen als volk leeft maar ook als zodanig overwintert. 'Vergelijk je mieren, wespen en bijen met elkaar dan zien we opvallende verschillen, hoe verwant ze ook zijn. Mieren leven in de grond en eten dierlijk voedsel. Wespen gebruiken alleen voor hun larven dierlijk voedsel, zij gebruiken plantaardig materiaal om hun nest te bouwen en de volwassen wespen eten honing. Bijen zijn volledig losgekomen van de grond. De grondstoffen die zij gebruiken maken zij zelf, zowel voor de bouw van hun nesten als voor hun voeding. Bijen gebruiken totaal geen dierlijk voedsel. Samen met melk beschouwen wij honing als een bijzonder voedingsmiddel. Het dier dat het levert blijft zelf in leven. Dat doet geen enkel ander dier. Dat moet worden geslacht voor het ons voedsel kan leveren. De bij heeft zich volkomen losgemaakt van de grond. We noemen de koningin van bijen dan ook wel een zonnedier.'

'De BD-imker werkt slechts op speciale dagen in de bijen. Er wordt rekening gehouden met de verschillende invloeden van planeten en sterren. Daarbij laat hij zich leiden door de werkkalender van Maria Thun. Wij onderscheiden dagen die bepaalde werkzaamheden van de bijen gunstig beïnvloeden. Bij alles wat er in de bijen gedaan moet worden wordt daarmee rekening gehouden.'

Natuurlijke selectie

'Wanneer je het bijenvolk als één individu beschouwt betekent dat, dat je daar in je omgang met de bijen rekening mee moet houden. Ik zelf zal bijvoorbeeld nooit volken samenvoegen. Je zou dan twee van elkaar verschillende individuen bij elkaar stoppen. Volgens mij is dat niet bevorderlijk voor het welzijn van de bijen. Bovendien is een volk niet om niets een zwakkeling. Ik winter zo'n volk zwak in, met als mogelijk gevolg dat het de winter niet overleeft, of ik schud het volk af en laat de bijen zelf uitzoeken waar zij zich invoegen. In wezen is dit een soort selectie. Op deze manier houd je de sterke volken over, zonder ze te belasten met de kwalen van een ander, zwak volk.'

'Wij werken met natuurlijke zwermen, al wordt er

op een gegeven moment wel ingegrepen in het zwermgebeuren. We laten de volken niet kaal-zwermen. Natuurlijk verlies je wel eens een zwerm bijen. De zwermen die we scheppen worden opgezet en laten we ontwikkelen tot volwaardige volken. Ook besteden wij bijzondere zorg aan de behuizing van bijenvolken. We beschouwen de bijenwoning als de huid van het volk. De korf of strokast zijn volgens ons de beste behuizing. Daarbinnen heerst het best denkbare klimaat voor de bijen om er te overleven. Ook houten kasten zijn wel geschikt. Kunststof zal door ons pertinent worden geweigerd. Natuurlijk worden in de BD-imkerij wel concessie gedaan, maar er zijn ook stromingen die daar absoluut niet van willen weten. Zij houden zich aan strenge regels. Zelf imker ik in de eerste plaats voor de volken, daarna pas voor de honing. De betekenis van de bijen in ons bestaan, daar gaat het om.'

De BD-imkerdag van 18 februari a.s. vindt plaats in Studiecentrum 'Kraaybekerhof', Diederichslaan 25, Driebergen, 09.30 uur. tot 16.00 uur. De kosten voor deelname zijn f42,50 (inclusief lunch) of f35,- (zonder lunch).

De bundel die van de twee lezingen zal worden samengesteld is te bestellen bij Albert Muller, tel. 05717-1661. De werkalender van Maria Thun wordt jaarlijks ook in Nederland uitgegeven. Deze kan besteld worden bij de BD-vereniging in Driebergen. Tel. 03438-31740.

'Insektenbestuiving Glasgroenteteelt'

Wilma Bohlmeijer-Mans

In de glastuinbouw worden vaak bijen of andere insekten gebruikt om gewassen te bestuiven. Omdat de teler alles weet over het gewas, maar niet over de insekten, en de leverancier van de bestuivers niet veel weet van het gewas, ontstaan er soms problemen. Een brochure van het Informatie en Kennis Centrum (IKC) Glasgroente en Bloemisterij, geeft informatie, zowel over de bijen en andere insekten, als over de vruchtgroentegewassen.

De brochure is geschreven door Ch.C. Smeekens, welbekend door zijn voorlichtend werk voor de imkers. Niet alleen geeft hij de voorwaarden voor een optimale bestuiving, zowel in het algemeen als bij de gewassen afzonderlijk, maar hij vermeldt ook de invloed van het kasklimaat. Ook glasvervuiling door bijen, en daardoor een eventueel lichtverlies, wordt besproken.

Als bijlagen zijn in het boek opgenomen de Bestuivingsregeling van het Landbouwschap 1994, met een voorbeeldovereenkomst tussen de imker en de teler, en een lijst van bestrijdingsmiddelen met gedragsregels bij de toepassing.

Voor imkers die volken in de glastuinbouw verhuren een zeer nuttig boekwerk. Het is te bestellen door f20,- over te maken op postbankrekening 35.44.01 ten name van IKC-Glasgroente in Naaldwijk, onder vermelding van 'brochure insektenbestuiving'.

Ing. Ch.C. Smeekens, Insektenbestuiving Glasgroenteteelt, Informatie en Kennis Centrum Akker- en Tuinbouw, Afdeling Glasgroente en Bloemisterij / sectie Bestuiving Hilvarenbeek